
ONOMASTIKON CRNOGORSKIH „JAJOŠA“

Novica Vujović

The author of this paper attempted to analyze names of Montenegrin „hajošes“. Speech zone from which the studied examples stem from (central district Katun) belongs to the south eastern Montenegro speeches. Major substrates with dominant representation of names of Slavic origin have been noted, followed by the calendar or Christian names, the latter presenting anthroponomy that is Christian by name and Montenegrin by formation. The author states the need for processing already collected toponomastic material, as well as to direct researchers to understudied areas, which will create conditions for comparative analysis and the preparation of a toponomastic map of Montenegro.

Dragocjenost dosadašnjih onomastičkih spitivanja, iako se u ovo lingvističko polje najčešće uzgredno zalazilo tokom proučavanja toponima, svakako je u pohranjenoj onomastičkoj građi, dok bi interpretacija nekad ostavljala i otvorena pitanja i gotovo uvijek tretirala proučavani sadržaj kao dio srpskog jezičkog inventara. Nedvosmisleno je toponomastička građa podsticaj i za geografe, istoričare, antropologe, botaničare – vrijedno je ovom prilikom istaći rezultate rada Vukića Pulevića, biologa-botaničara koji je multidisciplinarnim pristupom doprinio rasvjetljavanju brojnih toponomastičkih čvorišta – no ovaj posao je u prvom redu obaveza proučavalaca crnogorskoga jezika.

*Jajoši (mađarski hajoš – lađar, odmetnik) – naziv za Crnogorce koji su u Hercegovačkom ustanku 1875–1876. prelazili u Hercegovinu i borili se na strani ustanika.*¹ Crnogorci su podržali ustanak, međutim, sve njihove aktivnosti bile su dio političkog djelovanja knjaza Nikole. Knjaz je odredio Peka Pavlovića (Nikolića) da predvodi „jajoše“ i uputio ga u Hercegovinu, đe je po instrukcijama pregovarao s osmanskim vlastima, te istovremeno učestvovao u borbama tajno pomažući ustanike.² Pomenutu grupu, njih nekoliko stotina, činili su borci iz Bjelica, čevskog i čekličkog plemena, područja koja danas pripadaju cetinjskoj opštini.

Fond navedenih antroponima i patronima, a u pitanju su, dakako, muška imena i prezimena čiji su nosioci rođeni u periodu od kraja XVIII vijeka pa do početka druge polovine XIX vijeka, otkriva supstrate crnogorskoga imenoslova. Govorna zona odakle potiču naši primjeri (Bjelice, Čeklići, Čevo) pripada velikoj grupi govora koju su naučnici različito imenovali: zetsko-sjениčki, zetsko-lovcenski, zetsko-južnosandžački, zetsko-gornjopolimski i jugoistočni crnogorski govori.³ Etnička i etno-socijalna izmiješanost nije postojala u Staroj Crnoj Gori, zapravo ne u onoj mjeri koliko je ta višestrukost bila prisutna u primorskim i krajevima uz granicu s Albanijom (srednjovjekovna zetska država sezala je i duboko u Albaniju), što je ostalo ugrađeno u predanja, legende i toponimiju tih krajeva.⁴ U periodu sprovođenja turskih popisa u Staroj Crnoj Gori

---

¹ *Istorijski leksikon Crne Gore* Č–J, urednici: prof. dr Šerbo Rastoder, dr Živko M. Andrijašević, Daily Press – VIJESTI, Podgorica, 2006, str. 711.

² Videti: n. d, str. 117.

³ Videti: Adnan Čirgić, „Klasifikacija crnogorskih govora“, *Crnogorski jezik u prošlosti i sadašnjosti*, Institut za crnogorski jezik i književnost – Podgorica, 2011, str. 51–93.

⁴ Videti: Mitar Pešikan, „Crnogorsko ime i naše doba“, *Slovo*, NVO Aktiv profesora srpskog jezika i književnosti, Nikšić, 2009, str. 122–135.

nije prepoznat uticaj albanskog jezika na tadašnji naš imenoslov. Prezimena u tom dijelu Stare Crne Gore, odnosno dijelu Katunske nahije patronimijskog su porijekla. Ekscerpirana građa potvrđuje običaj nadijevanja muškim potomcima prezimena prema očevu imenu, npr. ista je osoba Peko (Pavlov) Nikolić i Peko Pavlović, a putem toga primjera rekonstruišemo cio jedan raniji proces koji je tekao od kategorije „Pavlov sin“ do kategorije „Pavlovi potomci“. Takve primjere svojevremeno registruje Drago Ćupić kod starijih mještana Zagarača. Radmilo Marojević na primjeru onomastike Morakova ističe značaj kako opisnih patronima (*Marko Perov*), tako i likova na -ić, koji u oblicima množine *mogu imati patronimičko značenje*.⁵ Takođe, autor ovoga priloga srio se s tom pojavom u antroponimiji Barjamovice, Markovine i Velestova. Poznato je da se pomenuti proces usvajanja imeničkog očinstva, što su dešavanja s kraja srednjega vijeka, a u popisu iz 1570. godine *daleko su češća nego u ranijim*⁶, nadovezuje na dvije duge i za antroponimijski sistem značajne etape – razdoblje slovenskoga nasljeđa s dijelom praslenskoga supstrata, te period usvajanja i velikog uticaja hrišćanstva. Istorijski razvoj slovenskih jezika doveo je do nastanka prezimena, dakle u pitanju je *opšteslovenska ali ne i praslenska antroponimska kategorija*.⁷ Valja napomenuti da su do promjena u crnogorskom onomastikonu dovodile najraznovrsnije okolnosti vezane uz istorijske, društvene, religijske i druge tokove kojima je bilo izloženo stanovništvo naših prostora.

⁵ Radmilo Marojević, „Metodološka pitanja onomastičkih istraživanja“, *Crnogorski govori*, Rezultati dosadašnjih ispitivanja i dalji rad na njihovom proučavanju, CANU, Titograd, 1984, str. 241.

⁶ Mitar Pešikan, „Uz neke strukturalne odlike imena u popisu SCG 1570“, *VIII jugoslovenska onomastička konferencija i II lingvistički skup „Boškovićevo dani“*, CANU, Podgorica, 1994, str. 164.

⁷ Radmilo Marojević, „Istorijski razvoj slovenskih posesivnih izvedenica“, *Onomatološki prilozi*, knj. XII, SANU, Beograd, 1996, str. 2.

Prezimana ispitivanog onomastikona u osnovi imaju slovensko ili strano lično ime ili hipokoristik. Izvedena su sufiksima -*ić*, -*ović*, -*ević*. Odstupa od pomenutog pravila prezime *Popivoda*, kao i „prezime na uže brastvo“, odnosno porodični nadimak *Krivoglav*.

Analiza i sistematizacija toponomastičke građe neiscrpan je posao. Ugledni dijalektolog Asim Peco, govoreći o antroponimima, izdvaja sljedeće onomastičke slojeve: slovenska imena, hrišćanska/kalendarska, muslimanska i hibridna imena.⁸ Polazimo od relevantne činjenice da su u navedenoj građi dominantno zastupljena imena slovenskoga porijekla, a brojnošću ih slijede hrišćanska, tj. kalendarska imena.

Kalendarska imena u naš onomastikon ulazila su posredstvom nekoliko jezika. Za razliku od toponima će je etimološka analiza u *o b j e k t i v n o teškoj situaciji*⁹ jer većina potiče iz nama nepoznatih jezika pri čemu nerijetko postoje nedoumice u vezi s tim ko je posrednik,¹⁰ situacija s antroponimima je donekle jasnija. Potvrđena je apsolutna integrisanost kalendarskih imena sa značajnim udjelom ponarodnjenih da bismo mogli, analogno zaključcima ispitivača hrišćanskih imena u antroponimijskim sistemima susjednih država, reći kako je ta antroponimija po osnovnom imenu hrišćanska, a po tvorbi crnogorska. Supstrat nije odlučujuće usmjerio razvojne procese, ali svakako jeste tim kontaktima bogatio crnogorski jezik, između ostaloga, onomastičkom leksikom.

U ispitivanom onomastikonu prisutna su sljedeća imena iz grčkog jezika:

---

⁸ Asim Peco, „Jedan pokušaj sistematizacije naše antroponimije starijih vremena“, *Iz jezičke teorije i prakse*, Naučna knjiga, Beograd, 1987, str. 191.

⁹ Mitar Pešikan, „Značaj praćenja jezičkih elemenata koji se ponavljaju u mikrotoponimiji“, *I jugoslovenska onomastička konferencija*, Titograd, 1976, str. 96.

¹⁰ Viđeti: Mitar Pešikan, n. d.

Andrija, Luka, Mitar, Nikola, Pavle, Petar s varijantama *Perko* i *Pero*, *Stevan*, takođe i jekavska varijanta *Šćepan, Todor, Tomo* s varijantom *Tomaš, Filip*, kao i *Đoko*, varijanta imena *Đorđije* (ili muškog imena *Đorđija*, kako se i danas u tim krajevima često čuje).

Kalendarska imena hebrejskog porijekla:

Ivan s varijantom *Ivo, Jovan* s varijantama *Jovica* i *Jovo, Lazar* s varijantom *Lazo, Mihailo* s varijantama *Mihajlo* i *Mijajlo*. Dodajmo da je u crnogorskim govorima lično ime *Mijajlo* od muških imena na *-lo* jedino sačuvalo takav svoj oblik,¹¹ jer je izmjenjena tih likova vršena u pravcu primanja nastavka *-le* umjesto *-lo*, npr. *Gavrilo – Gavrile, Momčilo – Momčile* i sl.

Antroponim *Marko* primjer je latinskog porijekla.

Bilježimo i dva ungarizma: *Lajoš* i *Uroš*.

Islamski onomastikon ili, kako ih *Asim Peco* određuje, muslimanska imena, u izučavanim primjerima nijesu brojna. U literaturi je prisutno više terminoloških određenja koja se direktno tiču neujednačenoga imenovanja toga neslovenskoga jezičkog sloja (orijentalizmi, osmanizmi, islamizmi, turcizmi). Podsetimo se, u isto vrijeme, činjenice da tokom islamizacije, a provodili su je *Turci, ni oni sami nisu tada imali svojih pravih turskih imena, već najviše arapskih i persijskih*.¹² Ovđe sriječemo primjere: *Mujo, Murat, Murteza, Musa* i *Mustafa*. S obzirom na sveobuhvatne okolnosti i motivacione faktore za izvođenje naziva, možda se to muslimansko ime javljalo kao sekundarno umjesto slovenskog ili hrišćanskog da bi se vremenom ustalilo kao jedino ime njegovog nosioca. Navedena imena možemo svrstati u grupu tzv. zaštitnih imena, jer su

¹¹ Mihailo Stevanović, „Istočnocrnogorski dijalekt“, *Južnoslovenski filolog*, knj. XIII, Beograd, 1933–4, str. 61.

¹² Ismet Smailović, „O proučavanju muslimanskih imena orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini“, *I jugoslovenska onomastička konferencija*, Titograd, 1976, str. 138.

davana i da se đeca sačuvaju od uroka. Danas se neka od pomenutih imena mogu čuti kao nadimci, kako ovđe tako i izvan ove govorne zone.

Antroponimi izvedeni prema nazivima životinja i biljaka, odnosno cvijeća javljaju se veoma rijetko: *Vuko*, *Vule*, *Ćetko*, *Ćeka*. Naglasimo da lično ime *Ćetko* može biti motivisano i biljgom (ćeta) na kosi ili nekom drugom dijelu glave.

Teoforna imena bilježe popularnost još od najranijih perioda. Imena iz te grupe prihvatili su Sloveni i to tako što su ih naši preci *prevodili ili pravili pod uticajem naroda s kojima su stupili u kontakt*.¹³ Prihvatljivija od navedenog jeste pretpostavka da je na brojnost tog tipa imena odlučujuće uticalo posredovanje crkve. Primjeri su: *Bogdan*, *Bogdo* i *Boško*. Uz navedena stoji i tzv. vjeronosno ime *Krsto*.

Lična imena od apstraktnog pojma ne predstavljaju frekventnu grupu: *Mirko*, *Mironja*, *Spasoje* i *Stanko*.

Jedna od sistematizacija naših primjera u vezi je s različitim osnovama od kojih su lična imena izvedena. Na primjer:

- od osnove *rad*: *Rade*, *Radoje*, *Radovan*, *Radun*;
- od osnove *laz*: *Lazar*, *Lazo*.

Veću grupu čine imena izvedena sufiksima, pa je neophodno navesti karakterističnije:

- od sufiksa *-an*: *Bogdan*, *Buljan*, *Đukan*, *Đuran*, *Mašan*, *Milan*, *Mišan*, *Srdan*, *Šćepan*;
- od sufiksa *-ic(a)*: *Grujica*, *Novica*.

Kod imena sa sufiksom *-ic(a)* deminutivnohipokoristička komponenta je neutralisana.

- od sufiksa *-k(o)*: *Boško*, *Ćetko*, *Janko*, *Marko*, *Mičko*, *Mirko*, *Perko*, *Stanko*, *Živko*;
- od sufiksa *-oj(e)*: *Dragoje*, *Radoje*, *Spasoje*;
- od sufiksa *-onj(a)*: *Mikonja*, *Milonja*, *Mironja*;

---

¹³ Draško Došljak, *Lična imena Zaostra*, Filološki fakultet Priština, Vranje, 2000, str. 52.

- od sufiksa *-un*: *Krcun, Mićun, Radun* – itd.
- Zabilježena su imena s pridjevom u osnovi:
  - od pridjeva *blag*: *Blagota*;
  - od pridjeva *drag*: *Drago, Dragoje*;
  - od opisnog pridjeva *mio*: *Milan, Milić, Milo, Milonja, Milovan, Milutin*;
  - od pridjeva *nov*: *Novak, Novica*;
  - od pridjeva *živ*: *Živko* – itd.

Antroponim *Turčin* muško je ime izvedeno od etnonima.

Pojava skraćivanja imena nije samo odlika savremenih antroponimijskih sistema, već je onomastičari raspoznaju u najranijim tragovima grčkoga jezika, zatim u staroindijskom, keltskom jeziku, germanskom itd.¹⁴ Za dvosložna imena s nastavkom *-o, -e, -a* npr. *Dilja, Drago, Đoko, Goro, Jovo, Lazo, Mašo, Mićo, Pajo, Rade, Rašo, Tomo, Vaso, Vule* – važno je istaći njihovu karakteristiku da se uporedo mogu koristiti kao lično ime, ali gotovo uvijek i kao hipokoristik. Kod tog tipa imena akcenat nije presudan za izvođenje prethodnog zaključka. Skraćivanje imena je mimo svake sumnje motivisano iskazivanjem porodične ili prijateljske ljubavi i naklonosti, no ne treba zaboraviti permanentnu težnju govornih predstavnika – *a to je ekonomičnost u izražavanju*.¹⁵ Proučavajući crnogorske govore Mihailo Stevanović zapaža da se naša *hipokoristična imena muškog roda gotovo ni malo (se) ne osećaju kao takva. Nikada u nominativu nemaju nastavak a, već o ili e, pa, razumljivo je, i celu promenu imenica tipa Marko*.¹⁶ Od imena *Vaso, Đoko, Drago* i sl. – hipokoristička imena se grade zamjenom drugog i svih narednih slogova hipokorističnim nastavkom *le*, npr. *Bole, Jole, koji nose u sebi, ne manji, deo pejorativnog značenja*.¹⁷

¹⁴ Viđeti: Nikola Rodić, „Lingvistička suština skraćivanja imena“, *I jugoslovenska onomastička konferencija*, Titograd, 1976, str. 133–137.

¹⁵ Viđeti. Nikola Rodić, n. d.

¹⁶ Mihailo Stevanović, „Istočnocrnogorski dijalekt“, *Južnoslovenski filolog*, knj. XIII, Beograd, 1933–4, str. 61.

¹⁷ Mihailo Stevanović, n. d, str. 61.

Najbrojnija imena su: *Marko* (12 potvrda), *Milo* (9), *Novak* (9), *Đuro* (8), *Nikola* (8), *Vuko* (7), *Rade* (6), *Savo* (6) itd.

Lik *Đuro* još u turskim popisima Stare Crne Gore iz 1521/23. godine čini *osetno pojačanu kategoriju*,¹⁸ dok se, iako ranije *još nije bilo obično*, lično ime *Rade* *zasvedočuje (tri potvrde)*¹⁹ u turskom popisu Stare Crne Gore iz XVI vijeka.

Neka od rijetkih imena, a ispitivači su skloni svrstati ih u kategoriju arhaičnih imena, nijesu u XX vijeku našla potvrdu u onomastikonu većeg dijela teritorije obuhvaćene našim primjerima. Takva su: *Dilja*, *Đuran*, *Mašut*, *Murteza* i sl.

Lično ime *Bašo* sreće se već u popisu crnogorskog stanovništva koji su organizovale turske vlasti u drugoj polovini XV vijeka. Mate Šimundić, usmjeravajući nas na *osob. ime Baša/Bašo, odmilica imena što počinju slogom B a*-²⁰, odbacuje pretpostavku da je proučavani antroponim izveden od *baša*, što je hipokoristik od *babo*. Takođe, uz prethodno navedeno, valja znati da je u Riječkoj nahiji zabilježeno prezime *Baša*.

Nijesu u ponuđenoj građi iz druge polovine XIX vijeka prepoznata složena imena što u drugom dijelu čuvaju elemenat *-slav*, *-sav* ili *-salj* česta u našem srednjovjekovnom imenoslovu, posredstvom kojega dopijevaju u toponimiju naznačenog područja. Iako ih ovđe ne sriječemo, valja reći da je situacija bila drukčija u XVI vijeku, te da su imena toga tipa (dakle, i ime i očinstvo) bila posvjedočena na cijelom prostoru Stare Crne Gore. Ostaje otvoreno pitanje da li je možda neki od naših primjera živio kao nadimak ili hipokoristik od složenog imena s elementom *-slav*, *-sav* ili *-salj*, s

---

¹⁸ Mitar Pešikan, „Uz neke strukturalne odlike imena u popisu SCG 1570“, *VIII jugoslovenska onomastička konferencija i II lingvistički skup „Boškovićeve dani“*, CANU, Podgorica, 1994, str. 165.

¹⁹ Mitar Pešikan, n. d., str. 165.

²⁰ Mate Šimundić, „Nepoznata crnogorska osobna imena u popisu 1475–1477.“, *VIII jugoslovenska onomastička konferencija i II lingvistički skup „Boškovićeve dani“*, CANU, Podgorica, 1994, str. 255.

obzirom na to da se, na primjer, lik *Rade* u drugoj govornoj zoni štokavskih govora javlja i kao *odmilica od... Radislav*²¹ dok antroponim *Bojica* odgovara imenu *Bojslav/Bojsal*.²²

Do sada jedini, nama poznati, pokušaj objedinjavanja muških i ženskih ličnih imena (građa zaključno s XVIII vijekom uz rodoslov dinastije Petrović) u nas predstavlja knjiga-rječnik Draška Došljaka *Stara lična imena*.²³ Ustanovljeno je da se u knjizi ne javljaju sljedeći naši primjeri: *Bekica, Bogdo, Buljan, Ćeko, Ćuko, Dilja, Dumelja, Kujo, Laketa, Mašan, Mašo, Mašut, Mihajlo, Mijajlo, Mikonja, Mironja, Mišan, Mišur, Modo, Mojaš, Periša, Šajo, Šuto* i *Tomelja*. Uporedna analiza s mnogo više relevantnih smjernica koje upućuju na neke procese u razvojnom putu crnogorskoga jezika, na rasprostiranje ličnih imena, sufiksa i karakterističnijih tvorbenih modela, uočavanje elemenata iz drugih jezika i njihovo uklapanje u sistem našega jezika, biće moguća kada antroponimi iz te knjige-rječnika kao i neka zanemarena izdanja bogata građom, npr. rodoslovne publikacije, budu naučno obrađeni.

Na kraju – naglasimo da tendenciju našeg priloga valja razumjeti kao podstrek odgovornim institucijama i naučnicima, prije svih dijalektolozima i istoričarima jezika, čiji angažman posljednjih godina nije izrodio značajnije rezultate, da se konačno konstatuje na kojem su nivou onomastička istraživanja u Crnoj Gori danas i će se nalazi neobrađena građa (neki izvori navode da se u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti nalazi oko 20 hiljada kartica, a u Srpskoj akademiji nauka i umjetnosti čak oko 100 hiljada onomastičkih kartica). To kompleksno područje nauke o jeziku zahtijeva zavidno lingvističko i

²¹ Mate Šimundić, „Osobna imena i prezimena u *Historiji Brotnja od najstarijih vremena do 1878. godine*“, *Radovi*, knjiga LXXXIV, ANUBiH, Sarajevo, 1989, str. 292.

²² Viđeti: Mate Šimundić, n. d.

²³ Draško Došljak, *Stara lična imena*, Bijeli Pavle, Danilovgrad, 2010.

metodološko znanje, te je potrebno imati strategiju kojom bi se naznačio prioritet sređivanja „arhiviranog“ materijala, s jedne strane, odnosno usmjeravanje istraživača na onomatološkom analizom nepokrivene terene, s druge strane – što će stvoriti uslove za valjanu sistematizaciju i uporednu analizu crnogorskoga toponomastičkog materijala.

Građa

Lična imena:²⁴

Aleksa (3 ponavljanja)

Andrija (5)

Baro

Bašo

Bekica

Blagota (4)

Bogdan (6)

Bogdo

Bojica (2)

Boško (3)

Božo

Buljan (2)

Ćeko

Ćetko

Ćuko

Dilja

Drago (3)

Dragoje

Dumelja (2)

Đikan

Đoko

Đukan

Đuran

Đuro (8)

Filip

Gajo (2)

Goro

Grujica (4)

---

²⁴ Građa je preuzeta iz *Bibliotečke knjige* Državnog arhiva Crne Gore. Primjeri za koje je nedvosmisleno utvrđeno da se radi o istoj osobi (npr. ime oca se ponavlja onoliko puta koliko je njegovih sinova na spisku), navedeni su bez ponavljanja.

Ilija (5)	Mićun
Ivan (3)	Mihailo
Ivo	Mihajlo
Jagoš (2)	Mijajlo (2)
Janko (5)	Mijo
Joko (2)	Mikonja
Jošo (2)	Milan Milić
Jovan (6)	Milo (9)
Jovica	Milonja (2)
Jovo (2)	Miloš (2)
	Milovan (5)
Keko	Milutin (4)
Kostadin	
Krcun	Mirko
Krsto (3)	Mironja
Kujo (2)	Mišan
	Mišur
Lajoš	Mitar
Laketa	Modo
Lazar (3)	Mojaš
Lazo	Mujo
Luka (6)	Murat
	Murteza
Majo (2)	Musa
Mališa	Mustafa
Mato	
Marko (12)	Nikola (8)
Mašan (3)	Novak (9)
Mašo (2)	Novica
Mašut	
Mato (6)	Pajo (4)
Mićko	Pavle (2)
Miće	Pejo (2)

Peko (2)	Stevan (3)
Periša (6)	Stojan
Perko	
Pero (4)	Šajo (2)
Perut	Šćepan (4)
Petar (6)	Šuto
Rade (6)	Todor (3)
Radoje (3)	Tomaš
Radovan (3)	Tomelja
Radun	Tomo (3)
Rako (2)	Turčin
Ramo (3)	
Rašo	Uroš
Risto (5)	
	Vaso (2)
Savo (6)	Vidak
Simo (2)	Vojin
Simon	Vuko (7)
Spasoje (4)	Vule
Srdan (2)	
	Zeko
Stanko (2)	Živko (3)

Prezimana:

Aleksić, Bračanović, Burić, Drašković, Đukanović, Đurović, Ivanović, Jovanović, Jovović, Kaluđerović, Katnić, Milić, Mrvaljević, Nenezić, Nikolić, Pavlović, Pejović, Popivoda, Popović, Stanojević, Todorović, Turčinović, Vujošević, Vujović, Vukčević, Vukotić, Vuković, Vušurović.

Izvori:

- *Bibliotečka knjiga*, Državni arhiv Crne Gore.

Literatura:

- Čirgić, Adnan: „Klasifikacija crnogorskih govora“, *Crnogorski jezik u prošlosti i sadašnjosti*, Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2011.
- Došljak, Draško: *Lična imena Zaostra*, Filološki fakultet Priština, Vranje, 2000.
- Došljak, Draško: *Stara lična imena*, Bijeli Pavle, Danilovgrad, 2010.
- Istorijski leksikon Crne Gore Č–J, urednici: prof. dr Šerbo Rastoder, dr Živko Andrijašević, Dally Press – VIJESTI, Podgorica, 2006.
- Marojević, Radmilo: „Istorijski razvoj slovenskih posesivnih izvedenica“, *Onomatološki prilozi*, knj. XII, Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd, 1996.
- Marojević, Radmilo: „Metodološka pitanja onomastičkih istraživanja“, *Crnogorski govori*, Rezultati dosadašnjih ispitivanja i dalji rad na njihovom proučavanju, CANU, Titograd, 1984, str. 237–243.
- Peco, Asim: „Jedan pokušaj sistematizacije naše antroponimije starijih vremena“, *Iz jezičke teorije i prakse*, Naučna knjiga, Beograd, 1987, str. 191–208.
- Pešikan, Mitar: „Crnogorsko ime i naše doba“, *Slovo*, NVO Aktiv profesora srpskog jezika i književnosti, Nikšić, 2009, str. 122–135.
- Pešikan, Mitar: „Uz neke strukturalne odlike imena u popisu SCG 1570“, *VIII jugoslovenska onomastička konferencija i II lingvistički skup „Boškovićeve dani“*, CANU, Podgorica, 1994, str. 163–175.

- Pešikan, Mitar: „Značaj praćenja jezičkih elemenata koji se ponavljaju u mikrotoponimiji“, *I jugoslovenska onomastička konferencija*, Titograd, 1976, str. 95–103.

- Rodić, Nikola: „Lingvistička suština skraćivanja imena“, *I jugoslovenska onomastička konferencija*, Titograd, 1976, str. 133–137.

- Smailović, Ismet: „O proučavanju muslimanskih imena orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini“, *I jugoslovenska onomastička konferencija*, Titograd, 1976, str. 137–141.

- Stevanović, Mihailo: „Istočnocrnogorski dijalekt“, *Južnoslovenski filolog*, knj. XIII, Beograd, 1933–4.

- Šimundić, Mate: „Nepoznata crnogorska osobna imena u popisu 1475–1477.“, *VIII jugoslovenska onomastička konferencija i II lingvistički skup „Boškovićeve dani“*, CANU, Podgorica, 1994, str. 251–265.

- Šimundić, Mate: „Osobna imena i prezimena u *Historiji Brotnja od najstarijih vremena do 1878. godine*“, *Radovi*, knjiga LXXXIV, ANUBiH, Sarajevo, 1989, str. 251–297.